O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIM VAZIRLIGI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

Ro‘yxatga olindi:
№ BD 113
2025 yil “29” 08

“TASDIQLAYMAN”
Samarqand davlat pedagogika
instituti rektori
_____ Sh.Sh.Negmatova
2025 yil “___”_____

PSIXOLOGIYA TARIXI
FANINING O’QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta’lim
Ta’lim sohasi:	110000 – Ta’lim
Ta’lim yo‘nalishi:	60310300-Psixologiya

Samarqand-2024

Fan/modul kodi PST1706	O’quv yili 2027-2028	Semestr 7		ECTS kreditlar 6
Fan/Modul turi Majburiy fan	Ta’lim tili O’zbek			Haftadagi dars soatlari 5
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg’ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Psixologiya tarixi	72	108	180

2.

I. Fanning mazmuni

“Psixologiya tarixi” fani bo‘yicha tuzilgan dastur talabalarni psixologiya fani tarixi ahamiyati va mohiyatini o’rganishiga qaratilgan. Shu sababdan ham mutaxassislami zamon talabida tayyorlash uchun egallayotgan sohasini tarixini chuqur bilishi davr talabi hisoblanadi. Bugungi kunda psixologiya tarixi psixologiyaning barcha sohalariga kirib borib turli xil nazariyalaming shakllanishi, psixologik oqimlaming yuzaga kelishi hamda turli davrlardagi psixologik maktablar g’oyalarini ochib berish, talabalarda bilimlarni shakllantirish asosi hisoblanadi. Shuning uchun xam mazkur kursni o’qitish muhim hisoblanadi.

Fanining maqsadi:

Psixologiya tarixi metodini tushunish umumiy psixologiya va sotsiologiya predmetini tushunishga bog‘liqligini o‘rganish. Psixologiya tarixi predmetiga nisbatan mavjud nazariyalami o‘rganish. Psixologiya tarixining boshqa fanlar, psixologiyaning boshqa turkumlari bilan munosabati. Ijtimoiy psixologiya predmeti tushunchasi. Tarixni tanqidiy tahlil qilish va chet el psixologiyasidagi nazariyalaming, oqimlaming mohiyatini ochib berish.

Fanining vazifalari: Talabalarni psixologiya tarixi fanining nazariy asoslari va inson taraqqiyoti qonuniyatlarini tadqiq etish uchun amaliy materiallar bilan qurollantirish;

Psixologiya tarixi fanining nazariy asoslarini talabalar tomonidan ongli ravishda o‘zlashtirilishi; mazkur fan amapiyoti bilan tanishish; mustaqil bilim olisli muhimligini anglash.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg’ulotlari)

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

«Bolalar psixologiyasi va psixodiagnostikasi» fani umumiy psixologiya asoslari, ilmiy-tadqiqot metodlari, ilmiy tushunchalar va kategoriyalarni; psixika va ong, shaxs, motivatsiya, faoliyat, muomala, shaxsning psixik jarayonlari, holatlari, xususiyatlari hamda maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi; bola psixik taraqqiyotining asosiy qonuniyatlari, faoliyati, psixik jarayonlari, bolalar shaxsining shakllanishi, bolalar psixodiagnostikasi kabi masalalar keng yoritib berilgan. Mavzularni o‘qitish va o‘zlashtirish uchun turli metodlar, o‘quv vositalari va ularga mos o‘qitish shaklini tanlash, pedagogik amaliyot bilan bog‘lash o‘qituvchining kasbiy mahoratidan kelib chiqadi.

Asosiy qismda (ma’ruza) fanni mavzulari mantiqiy ketma-ketlikda keltiriladi. Har bir mavzuning mohiyati asosiy tushunchalar va tezislar orqali ochib beriladi. Bunda mavzu bo’yicha talabalarga DTS asosida yetkazilishi zarur bo’lgan bilim va ko’nikmalar to’la qamrab olinishi kerak.

Asosiy qism sifatiga qo’yiladigan talab mavzularning dolzarbligi, ularning ish beruvchilar talablari va ishlab chiqarish ehtiyojlariga mosligi, mamlakatimizda bo’layotgan ijtimoiy-siyosiy va demokratik o’zgarishlar, iqtisodiyotni erkinlashtirish, iqtisodiy-huquqiy va boshqa sohalardagi islohotlarning ustuvor masalalarini qamrab olishi hamda fan va texnologiyalarning so’ngti yutuqlari

e’tiborga olinishi tavsiya etiladi.

1-mavzu. Psixologiya tarixi pridmeti va uning vazifalari.

Psixologiya tarixini o’rganishning ahamiyati psixologiya tarixining predmeti, maqsadi, vazjfalari. Uning psixika haqida ilmiy bilimlar tizimida tutgan o’rni. Psixologiya tarixini davrlashtirish, asr o’rtalari - to hozirga qadar). Psixologiya tarixi ijtimoiy jarayonlarning qonuniyatlari haqida. Psixologik g’oyalaming rivojlanishi. Psixologiya tarixining metodlari va manbalari.

2-mavzu. Qadimgi Sharqda psixologik qarashlarning paydo bo’lishi.

Sharqda buyuk sivilizatsiyalar: Misr, Hindiston va Xitoy sivilizatsiyalari. Hindistonda (miloddan awal 2.000chi yillar) Vedalaming paydo bo’lishi. Falsafiy maktablaming vujudga kelishi: Sankxya, Vedanta, Yoga, Mimansa, Nyaya,Vaysheshika). Ruh xaqidagi tasavvurlar. Qadimgi Xitoyda fan va madaniyatning rivojlanishi. Lao-szi, Konfutsiy va Mao Szi maktablari.

3-mavzu. Antik davr psixologiyasi.

Jon haqidagi psixologik bilimlarning vujudga kelishi. Antik davr psixologiyasida jon haqida materialistik ta’limotlaming asosiy holatlari. Antik materializm cho’qqisi, atomistik materializm. Demokrit va uning ustozi Livkipp dunyoqarashlari (mill.aw.U asr). Antik materializmda «jon» haqidagi ta’limotlar. Demokritning jon haqidagi tushunchasi. Epikuming jon haqidagi tasavvuri. Jonning 8 qismi haqidagi stoiklar tasavvurlari. Lukresiy jon va ruxning ajratganligi

4-mavzu. O’rta osiyo mutafakkirlarining psixologik qarashlari

Psixologiya fanining ilk g’oyalari albatta O’rta Osiyo mutafakkirlari tomonidan ilgari surilgan, shuning uchun ham biz psixologiyani falsafiy nuqtai nazardan o’rganamiz, ya’ni ulug’ va buyuk mutafakkirlarning ilmiy g’oyalari, qarashlari, asarlari haqida

5-mavzu. Psixologik bilimlarning o’rta asrlarda va uyg’onish davrida rivojlanishi

Bolalik tushunchasining tarixiy tahlili. Bolalik tarixi va madaniyatda bolalikning ijtimoiy-tarixiy fenomen sifatida aks etishi. Bola haqidagi fan predmetining tarixiy o‘zgarishi – fenomenologiyadan sababiy tushuntirishga o‘tish. Bolalar psixologiyasining tarixiy shakllanishi (Ch.Darvin, J.-J.Russo, V.Preyer, G.Stenli-Xoll). Xronologik, biologik, ijtimoiy va psixologik yosh o‘zaro mutanosibligi. Taraqqiyot vazifalari

6-mavzu. Ong haqida tushuncha.

Psixologiyada ilk ong tushunchasini keng tadqiq qilgan holda, bu tushuncha bilim, ko’nikmaga ega bo’lish olrqali ijodiy fikrlash doirasini kengaytirish, hamda talabalar orasida munozarali, tavsiyalari. Iroda va xarakter muammosi. Stoiklarda ozodlik tushunchasi. Aflotun psixologiya haqida. Aflotun ta’limotida ruhning o’limdan keyingi hayoti haqidagi tasawurlar. Arastu ta’limotida - jon tushunchasi. Jon klassifikatsiyasi: o’simlik, hayvon,inson.

7-mavzu. Ruh haqida tushuncha.

Ruh haqida tushuncha hosil qilgan holda, bilim ko'nikmaga ega bo'lish. Shuning uchun ruh mavzusi haqida ijodiy fikrlash doirasini kengaytirish

8- mavzu Psixologiyaning ong haqidagi bilimlar doirasining Rivojlanishi.

Ong haqidagi tushuncha doirasini kengaytirish orqali, talabalarni ushbu mavzu bo'yicha bilim, ko'nikmalar bilan qurollantirish orqali bilim doirasini nazariy jihatdan kengaytirish.

9-mavzu. XuIq-atvor haqidagi ta'limotlar

Xulq-atvor ta'limoti haqida asosiy tushunchaga ega bo'lish

10-mavzu. Bilish jarayonlari xaqida ta'limotlar.

Oliy tafakkurning turi mavjudligi: fikrlovchi, mantiqiy, diskursiv tafakkur.

11 issiyot xaqida ta'limotlar. Arastuning faoliyat xaqidagi fikrlari. Antik davrdagi tibbiyot olimlarining ta'limoti. O'rta asrlarda Markaziy Osiyo mutafakkirlarining psixologik qarashlari. Abu Nasr Forobiyning (873-950 yy.) psixologik qarashlari. Abu Rayxon Beruniy (973-1048 yy.)ning psixologik qarashlari. Mutafakkiming «Mineralogiya», «Geodeziya», «Hindiston», «O'tgan avlodlar obidalari» nomli yirik asarlari ahamiyati. Buyuk qomusiy olim Abu Ali ibn Sinoning (980-1037 yy.) «Donishnoma», «Risolai shik», «Tib konunlari» asarlarida psixologiya sohalariga oid ma'lumotlar. Abu Ali ibn Sino umr davrlari psixologiyasi asoschisi sifatida. Abu Ali ibn Sinoning tibbiyot psixologiyasiga oid qarashlari va ulaming bugungi kun fani uchun ahamiyati. Yusuf Xos Xojib XI asming atoqli mutafakkiri. Uning psixologik qarashlari. Amir Temur va ijtimoiy-psixologik fikrlar. Alisher Navoiy asarlarida psixologiya masalalari. Mirzo Bedil tomonidan oldindan belgilangan «taqdirga bayon berish» g'oyalarining tanqid qilinishi. Imom G'azzoliy asarlarida psixologiyaga oid qarashlurning ifodalanishi.

11-mavzu. Ong haqidagi psixologik tasavvurlar.

T.Gobbs (1588-1679) taTimotining asosiy g'oyalari. Djon Lokk (1632-1704) empirik psixologiyaning otasi. Uning nazariyasi mohiyati. Lokk tomonidan 3 xil sifatning ajratilishi: birlamchi, ikkilamchi va uchlamchi. D.Lokk qarashlarida ong muammosi. G.Leybnits (1646-1716) psixofiziologik muammosi. Assotsionistik psixologiyaning vujudga kelishi va D.Berkli (1685-1753). D.Yum (1711-1776) «Inson tabiati xaqida traktat» (1739) va «Inson bilishini tadqiq etish» (1748) asarlarida assotsiatsiya tushunchasining rivojlantirilishi. D..Gartli (1705-1757) qarashlari. Uning psixologiyasida xoxish (istak) muammosi asosiy, xal qiluvchi o'rin egallashi. XVIII asr fransuz psixologiyasida empirik yo'nalishning paydo bo'lishi. Buyuk fransuz empirik mutafakkirlari - faylasuf olimlari: J.Lametri, K.Gelvetsiy, D.Didro, P.Golbax, F.Volter, E.Kondelyak, Sh.Monteske, J.J.Russo. XVIII asrda Rossiyadagi psixologik fikrlar. XVIII asr oxiri va XIX asr boshlarida nemis klassik falsafasidagi psixologik g'oyalar.

12-mavzu. XlXasrning birinchi yarmida nemis emperik psixologiyasining shakllanshi.

XIX asming birinchi yarmida nemiya emperik psixologiyasining shakllanish jarayonlari haqida bilim, bilim ko'nikmalarga ega bo'lish hamda ushbu tushuncha haqida ijodiy fikrlashni boyitish

13-mavzu. Eksperimental psixologiya shakllanishiga qadar psixologiyaning ong haqidagi fan sifatida rivojlanishi.

XIX asming birinchi yarmida nemis empirik psixologiyasining paydo bo'lishi. I.F.Gerbart (1776-1841) psixologiyasida ruhning 2 ta asosda tashkil topishi. Gerbart shogirdlari: T.Vaytts (1821-1864), M.Katsarus (1824-1903) va G.Shteyntalb (1823-1899). 19 asrda assotsiativ psixologiyaning rivojlanishi. Djeyms Millb (1773-1836), Aleksandr Ben (1818-1903), Gerbert Spenser (1820- 1903). Rossiyada psixologik fikrlaming rivojlanishi.

14-mavzu. Psixologiyaning niustaqil fan sifatida rivojlanish bosqichi.

Tabiatshunoslik fanlari va ilmiy tabiiy bilimlarning shakllanishi. XIX asrda sezgi organlari va nerv sistemasi fiziologiyasining rivojlanishi. Charlz Bell (1774- 1842) ingliz fiziologi, anatomii-shifokori. Iogans Myuller(1801-1858) XIX- asrning taniqli fiziologi. Fiziolog Veber (1796-1878 y) va fizik psixologiya mumtoz metodlari, ya'ni kuzatish ifodalash va reaktsiya metodlarini kashf etishi hamda rivojlantirishi. Vundtning 1879 yili Leyptsigda birinchi eksperimental psixologiya laboratoriyasi tashkil qilganligi.

I.M.Sechenovning (1829-1905) psixologiya fani, vazifalari va psixika haqidagi yangicha tasavvurlari. K.D.Kavelin (1818-1885) yozuvchn, yurist, faylasuf. Fanlar tizimida psixologiyaning ijtimoiy fanlardan biri ekanligi.

Psixologiyaning mustaqil fan sifatida paydo bo'lish davrida E.Titchenerning nazariy ziddiyatlari (1867-1927) A.Meynong (1853-1920) predmet nazariyasi vujudga kelishi. Avstriyalik psixolog X.Erenfels (1859-1932) geshtaltning bir butunligi haqidagi farazlaming eksperimental asoslaganligi. N.L.Grot (1852- 1899) Rossiyada ilk bor psixologiya va falsafa masalalari bo'yicha maxsus jurnalga asos solganligi. G.I.Chelpanov (1862-1936)ning psixologiya instituta tashkil qilganligi. N.N. Lange (1858-1921) eksperimental psixologiyaning asoschisi sifatida. V.M.Bexterev (1857-1927) rossiyada birinchi tashkil etilgan eksperimental psixologiya laboratoriyasining asoschisi ekanligi (1885).

15-mavzu: Eksperimental psixologiyaning rivojlanishi va uning tatbiqiy

G.Ebbingauz (1850-1909)ning xotira haqidagi ishlari. Myuller G.Yu. (1850- 1934) Ebbingauz ishlarining davomchisi ekanligi. Chet el psixologiyasida ochiq inqiroz. Psixologiyada inqiroz. Inqirozning pozitiv mohiyati. Bixeviorizm. AQShda bixeviorizmning vujudga kelishi. Dj.Uotson (1878-1958) talqini. «Psixologiya bixeviorist nuqtai nazari bo'yicha» (1913) asari. Neobixeviorizm asoschilari E.Tolmen (1886-1959).

16-mavzu. G'arb psixologiyasida ongli krizisning vujudga kelishi va psixologiya maktabining shaklianishi.

G'arb psixologisida ochiq krizisning vujudga kelishi va psixologiya maktablarining shaklianishi haqida umumiy tushunchaga ega bo'lish, hamda bu tushuncha haqida badiiy ko'nikmaga ega bo'lish.

17-mavzu. Antik psixologiya.

Antik psixologiya haqida tushunchaga ega bo'lish hamda, bilim, ko'nikmalar bilan qurollanish. Antik psixologiyani hozirgi davr psixologiyasi bilan o'zaro bog'liq, farqli tomonlarini o'rganish.

18-mavzu. O’zbekistonda psixologiya fanining rivojlanishi.

O’zbekistonda psixologik maktablaming yuzaga kelishi. M.Voxidovning psixologiya faniga qo’shgan hissasi. M.G.Davletshin maktabi. E.G’.G’oziev komil inson kontsepsiyasi. M.M.Mamatov va etnopsixologiya maktabi. O’zbekistonda psixologiya fani bo’yicha ilmiy izlanishlar yo’nalishlari.

Seminar mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar.

Seminar mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

Seminar mashg’ulotlari mavzu bo’yicha reja va tavsiya qilingan adabiyotlar asosida o’tkaziladi. Talaba mustaqil tayyorgarlik ko’rib, to’plagan bilimlarini dars vaqtida himoya qiladi. Seminar mashg’ulotlarini uyushtirish bo’yicha tavsiya qilinadigan taxminiy mavzular:

1 .Psixologiya tarixi predmet va vazifalari.

2.Islom dini va psixologiya.

3.O'rta Osiyo mutafakkirlarining psixologik qarashlari

4. Qadimgi Sharq mamlakatlarida psixologik fikrlarning paydo bo’lishi.

5. Antik psixologiya.

6. Ong haqida tushuncha

7. Uyg’onish davridagi psixologik g’oyalar.

8. Ruh haqida tushuncha

9. Psixologiyaning ong haqidagi bilimlar doirasining rivojlanishi

ЮO. O’rta asrlarda Sharq allomalaming psixologik qarashlari

10. Ong haqidagi falsafiy ta’limot doirasida psixologiyaning rivojlanishi

11. Psixologik bilimlarning ruh haqidagi ta'minot asosida rivojlanishi

12. Eksperimental psixologiyaning shakllanishiga qadar psixologiyani ong haqidagi fan sifatida rivojlanishi

13. Psixologiyaning mustaqil fan sifatida ajralib chiqishi

14. XIX asrning birinchi yarmida nemis emperik psixologiyasining mustaqil fan sifatida rivojlanishi

15. XX asr 10-30 yy. chet el psixologiyasidagi ochiq inqiroz davri

16. XIX asrning ikkinchi yarmida psixologiyaning mustaqil fan rivojlanishi

17. Garb psixologiyasida ongli Krizisning vujudga kelishi va psixologiya maktablarining shakllanishi

18. Hozirgi zamon psixologiyasini rivojlanishining muhim tendensiyalari

III. Seminar mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar.

Seminar mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

Seminar mashg’ulotlari mavzu bo‘yicha reja va tavsiya qilingan adabiyotlar asosida o‘tkaziladi. Talaba mustaqil tayyorgarlik ko‘rib, to‘plagan bilimlarini dars vaqtida himoya qiladi. Seminar mashg’ulotlarini uyushtirish bo‘yicha tavsiya qilinadigan taxminiy mavzular:

1.Psixologiya tarixi predmet va vazifalari.

2. Qadimgi Sharq mamlakatlarida psixologik fikrlarning paydo bo‘lishi.

3. O‘zbekistonda psixologiya fanining rivojlanishi

4. O’rta Osiyo mutafakkirlarining psixologik qarashlari

5. Psixologik bilimlarning o‘rta asrlarda va uyg‘onish davrida rivojlanishi

6. Ong haqida tushuncha

7. O‘zbekistonda psixologik maktablarning vujudga kelishi

8. Psixologiyaning mustaqil fan sifatida rivojlanish bosqichi

9. Psixologiyaning ong haqidagi bilimlar doirasining rivojlanishi

10. O‘rta asrlarda Sharq allomalarning psixologik qarashlari

11. Ong haqidagi falsafiy ta’limot doirasida psixologiyaning rivojlanishi.

12. Psixologik bilimlarning ruh haqidagi ta’minot asosida rivojlanishi

13. Eksperimental psixologiyaning shakllanishiga qadar psixologiyani ong haqidagi fan sifatida rivojlanishi.

14. Psixologiyaning mustaqil fan sifatida ajralib chiqishi.

15 XIX asrning birinchi yarmida nemis emperik psixologiyasining mustaqil fan sifatida rivojlanishi

16. XX asr 10-30 yy. chet el psixologiyasidagi ochiq inqiroz davri.

17. XIX asrning ikkinchi yarmida psixologiyaning mustaqil fan sifatida rivojlanishi

18. Garb psixologiyasida ongli Krizisning vujudga kelishi va psixologiya maktablarining shakllanishi

19. Hozirgi zamon psixologiyasini rivojlanishining muhim tendensiyalari.

20. O‘zbekistonda psixologiya fanlarining rivojlanishi.

21. Antik psixologiya

22. O‘zbekistonda psixologik maktablarning vujudga kelishi.

Izoh: Mazkur ro‘yxatdagi mavzulardan seminar mashg’ulotlari uchun ajratilgan soatlar hajmiga mos holda foydalanish tavsiya etiladi.

IV. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Talaba mustaqil ishni tayyorlashda fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

-seminar mashg‘ulotlarga tayyorgarlik;

-darslik va o‘quv qo‘llanmalar bo‘yicha fan boblari va mavzularini o‘rganish;

-tarqatma materiallar bo‘yicha ma’ruza qismini o‘zlashtirish;

-maxsus adabiyotlar bo‘yicha fan bo‘limlari yoki mavzulari ustida ishlash;

-talabaning o‘quv, ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog‘liq bo‘lgan fan bo‘limlari va mavzularini chuqur o‘rganish;

-faol va muammoli o‘qitish uslubidan foydalaniladigan o‘quv mashg‘ulotlari;

-masofaviy ta’lim.

Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzulari:

1. Empirizm va assotsionizm: bilim va tajriba. Nemis klassik falsafasidagi psixologik

goyalar.

2. Psixologiyaning mustakil fan sifatida tarkib topishi davridagi
3. nazariy kurashlar
4. Psixologiya tarixida psixoanaliz.
5. Yosh davrlari psixologiyasining vujudga kelish tarixi.
6. Abu Ali ibn Sinoning psixologik g’oyalari tarixi.
7. Psixoanaliz «vorislari» va «tuskinlik kiluvchilar»i
8. Gumanistik psixologiya
9. Psixologiyada tizimli yondashuv.
10. Freydizmga tanqidiy yondashuv.
11. U.Djeyms psixologiyasi va uning tanqidiy talqini.
12. O‘rta asr Sharq mutafakkirlarining psixologik qarashlari.
13. Islom dini va psixologiya.
14. Antik psixologiya
15. Uyg’onish davridagi psixologik g’oyalar
16. Ruh haqida tushuncha
17. Psixologiyaning ong haqidagi bilimlar doirasining rivojlanishi
18. O‘rta asrlarda Sharq allomalarning psixologik qarashlari
19. Ong haqidagi falsafiy ta’limot doirasida psixologiyaning rivojlanishi.
20. Psixologik bilimlarning ruh haqidagi ta’minot asosida rivojlanishi
21. Eksperimental psixologiyaning shakllanishiga qadar psixologiyani ong haqidagi fan sifatida rivojlanishi.
22. Psixologiyaning mustaqil fan sifatida ajralib chiqishi.
23 XIX asrning birinchi yarmida nemis emperik psixologiyasining mustaqil fan sifatida rivojlanishi
24. XX asr 10-30 yy. chet el psixologiyasidagi ochiq inqiroz davri.
25. XIX asrning ikkinchi yarmida psixologiyaning mustaqil fan sifatida rivojlanishi
26. Garb psixologiyasida ongli Krizisning vujudga kelishi va psixologiya maktablarining shakllanishi
27. Hozirgi zamon psixologiyasini rivojlanishining muhim tendensiyalari.
27. O‘zbekistonda psixologiya fanlarining rivojlanishi.
28. Antik psixologiya
29. O‘zbekistonda psixologik maktablarning vujudga kelishi.

Izoh: Mazkur ro‘yxatdagi mavzulardan mustaqil ta’lim soatlari hajmiga mos holda foydalanish tavsiya etiladi

3. 3. **V. Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)**

Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba quyidagi kompetensiyalarga ega bo’ladi:

- psixologioyaning tabiiy va ijtimoiy fan sifatida talqin qilinishi, psixologiyaning sohalari, psixik tirik mavjudotning ob'yektiv borliqni aks ettirish shakli ekanligi, psixika da ong munosabati, sharq mutaffakkirlarining psixologik qarashlari, shaxs hissiy-irodaviy sohasi, irodaviy harakatlar va uni boshqarish, shaxs shakllanishiga ta’sir etuvchi omillar; muloqotning inson filogenetik va ontogenitik rivojlanishidagi ahamiyati, qobiliyat va layoqatning sifat va miqdor xarakteristikasi, qobiliyatlar tuzilishi, turlari, talantning paydo bo’lishi va tuzilishi, qobiliyat borasidagi nazariyalar

			to’g’risida bilimga ega bo’lishi; **(bilim)** • talaba psixologiya fanining tarixi, psixika va ong, psixologik metodlar, indived irsiyat va muhit, shaxs, nuloqot, faoliyat, bilish jarayonlari, shaxsning hissiy-irodaviy sohasi, shaxsning individual xususiyatlari yuzasidan tushuncha, tasavvurga ega bo’lish bilan birga, psixik rivojlanishga ta’lim-tarbiya jarayonlarining ta’siri yuzasidan olingan bilimlarni amaliy faoliyatda tadbiq etishni bilishi, ko’nikma hosil qilishi; **(ko’nikma)** • shaxs(o’quvchi)ning psixologik xususiyatlarini o’rganuvchi metod va texnalogiyalar, bilish jarayonlari va individual xususiyatlarining diagnostikasi va korreksiyasi, pedagogik jarayonni boshqarish, o’quv eksperimentlar o’tkazish, shaxs (o’quvchi) psixikasining o’ziga xos psixikasini kuzatish, o’quv jarayonida turli anketa va boshqa usullarni qo’llay olish, psixologik marifiy ishlarni tashkil etish, malakalarga eka bo’lish lozim; **(malaka)**
		4.	**VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** • ma’ruzalar; • interfaol keysstadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash. Tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo’lib ishlash va himoya qilish ustun loyihalar;
		5.	**VII. Kreditni olish uchun talablar:** • Fanga oid nazariya va uslubiy tushunchalarni to’la o’zlashtirish, tahlil natijalarini to’g’ri aks ettira olish, o’rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yurutish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
		6.	**Asosiy adabiyotlar** 1.Ivanov P.l. Umumiy psixologiya, - “Darslik”. 0‘zbekiskton faylasuflari milliy jamiyali nashriyoli. 2015-yil 198-bet 2.HayitovO.E. Boshqaruv psixologiyasi. - "Darslik”. -T.: 2020 y. - 146- bet. 3.G‘oziev.E.G‘. Umumiy psixologiya. Г., 1994 4.Ярошевский М. Г. История психологии М., I‘)85 5.Yulchiyeva Z. N. Boshqaruv psixologiyasi “<)4|iiv dasturi”. TDTU. 2021-y. 116-bet: **Qo’shimcha adabiyotlar** 6. Давлетшин М.Г. Психологическая наука в Узбекистане. «Психологический журнал», 1986, №1, с.165-167. 7. Петровский А. В., Ярошевский М. Г. Основы теоретической психологии. М., **1**998 8. Петровский А.В. Развитие личности. Возрастная периодизасия//Психология развивающейся личности // под ред. А.В.Петровского. -М.: Педагогика, 1987 9. Психология. Учебник. /Под. РедаксиейА.А.Крылова.-М: ПБОЮЛ М.Л.Захарова, 2001 .-584 с 10. Рубинштейн С. JI. Основы общей психологии. М., 1989 11. Соколова Е.Е. Тринадцат диалогов о психологии. - М., 1995 12. Sunnatova R.I. Karimova V.M.,Tadjibayeva R.N. Mustakilfikrlash. Toshkent, 2000

		13. Фромм Е. Психология человеческой деструктивности. М. 2000 14. Xayrullaev M.M. O'zbekistonda ijtimoiy-falsafiy fikrlar tarixidan lavhalar. Toshkent :O'zbekiston, 1995. **Internet resurslari** 1. http://azps.ru/tests/ 2. http://psihologнew.com/cont.html 3. http://www.psyportal.info/psygage/test 4. http://psylist.net/praktikum/
	7.	Fan dasturi Samarqand davlat pedagogika instituti, o'quv-uslubiy kengashining 2025 yil __ _____dagi ___-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
	8.	**Fan/modul uchun ma'sul:** Samarqand davlat pedagogika instituti Psixologiya kafedrasi asissenti B.Abdusayitov
		Taqrizchilar: D.Djurakulova-Sh.Rashidov nomidagi SamDU Psixologiya kafedrasi dotsenti U.A.Butayeva - Samarqand davlat pedagogika instituti psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori PhD

Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan 2025-yil uchun tasdiqlangan xalqaro e'tirof etilgan tashkilotlarning (Quacquarelli Symonds World University Rankings, Times Nigher Education, Academic Ranking of World Universities) reytingida 26 o'rinni egallagan Canadaning Toronto Universiteti Psixologiya fakulteti Psixologiya yo'nalishi («Psixologiya tarixi») dasturi tahlil qilinib ushbu asosda fan dastur ishlab chiqildi.

"Psixologiya tarixi " fanining dasturi tayyorlanib 1 ta mavzusi yangilandi

https://www.psych.utoronto.ca/sites/www.psych.utoronto.ca/files/PSY450S_Syllabus_2022_Winter_Sanscartier.pdf

Fan dastur Ijtimoiy fanlar fakultetning 2025-yil 6-fevraldagi 9-f sonli farmoyish bilan tuzulgan ishchi guruh tomonidan maqullangan.

Tuzuvchi: **B.Abdusayitov**

Kafedra mudiri: **U.A.Butayeva**

Fakultet dekani: **A.Jo'raqulov**

O'quv-ishlar bo'yicha prorektor: **N.H.Musulmonov**

O‘zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti Pedagogika va jismoniy madaniyat fakulteti Psixologiya kafedrasiga 60310300-Psixologiya yo‘nalishi uchun tayyorlangan “Psixologiya tarixi” fanidan o‘quv dasturiga

TAQRIZ

Har bir xalq, har bir millatning ertangi kuni bugun voyaga yetayotgan avlod taqdiri bilan uzviy bog’liqdir. Shu nuqtai nazardan aytganda, mamlakatimizda o’tgan davr mobaynida ta’lim tizimini rivojlantirishga davlat siyosati darajasida e’tibor qaratilib, o’g’il-qizlarimizning jahon andozalariga mos sharoitlarda bilim olishini, jismoniy va ma’naviy jihatdan yetuk insonlar bo’lib ulg’ayishini ta’minlash, qobiliyat hamda iqtidorini, intellektual salohiyatini yuzaga chiqarish borasida keng ko’lamli ishlar amalga oshirildi.

Yuqori samarali zamonaviy ta’lim va innovatsiya texnologiyalari, ilg’or xorijiy tajribani keng joriy etgan holda, oliy o’quv yurtlarining pedagog kadrlarini tayyorlash bo’yicha malaka talablari, o’quv rejalari, dastur hamda uslublarini tubdan yangilashga oid chora-tadbirlar o’z ifodasini topdi. Bu, o’z navbatida, oliy o’quv yurtlarida talabalarga saboq berayotgan mutaxasis- kadrlarning zamon bilan hamnafas bo’lishlariga, o’quv jarayoniga fanlar bo’yicha innovatsiyalar, shuningdek, ilg’or uslublarni keng joriy etishga zarur shart-sharoit yaratadi, shu bilan birga, kasb mahorati, pedagogik va ilmiy faoliyatini muttasil rivojlantirib borishini talab etadi.

“Psixologiya tarixi” fanidan ushbu namunaviy o‘quv dasturi O‘zbekiston-Finlandiya Pagogika instituti “Psixologiya” kafedrasida tayyorlangan. “Psixologiya tarixi” fan dasturi 60310300–Psixologiya yo’nalishi 1-bosqich talabalari uchun mo‘ljallangan.

O’quv dasturini tayyorlash davomida oliy ta’lim sifatini ta’minlash jarayonlarida ilg’or xorijiy tajribalarni o’rganib chiqqan holda oliy ta’lim tizimida fanning yutuqlari tatbiq etish yuzasidan mavzular ishlab chiqilgan.

O’quv fan dasturi fanning mazmuni, asosiy nazariy qism, amaliy mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar, mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar, fan o‘qitilishining natijalari, ta’lim texnologiyalari va metodlari, kreditni olish uchun talablar hamda foydalanilgan adabiyotlardan iborat.

Psixologiya kafedrasi o’qituvchisi R.Nomozova tomonidan tayyorlangan mazkur o’quv dastur talab darajasida bajarilgan, uni pedagogik oliy ta’lim muassasasi 60310300-Psixologiya mutaxassisligi bo’yicha 1- bosqichiga mos deb hisoblayman.

Sh.Rashidov nomidagi SamDu
Psixologiya kafedrasi : **dots. D.Djuraqulovna**

_____ning imzosini
tasdiqlayman
Sharof Rashidov nomidagi
SamDU xodimlar bo'limi boshlig'i

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI • SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI • XODIMLAR BO'LIMI

O‘zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti
Pedagogika va jismoniy madaniyat fakulteti Psixologiya kafedrasida
60310300-Psixologiya yo‘nalishi uchun tayyorlangan “Psixologiya tarixi” fanidan
o‘quv dasturiga

TAQRIZ

Har bir xalq, har bir millatning ertangi kuni bugun voyaga yetayotgan avlod taqdiri bilan uzviy bog’liqdir. Shu nuqtai nazardan aytganda, mamlakatimizda o’tgan davr mobaynida ta’lim tizimini rivojlantirishga davlat siyosati darajasida e’tibor qaratilib, o’g’il-qizlarimizning jahon andozalariga mos sharoitlarda bilim olishini, jismoniy va ma’naviy jihatdan yetuk insonlar bo’lib ulg’ayishini ta’minlash, qobiliyat hamda iqtidorini, intellektual salohiyatini yuzaga chiqarish borasida keng ko’lamli ishlar amalga oshirildi.

Yuqori samarali zamonaviy ta’lim va innovatsiya texnologiyalari, ilg’or xorijiy tajribani keng joriy etgan holda, oliy o’quv yurtlarining pedagog kadrlarini tayyorlash bo’yicha malaka talablari, o’quv rejalari, dastur hamda uslublarini tubdan yangilashga oid chora-tadbirlar o’z ifodasini topdi. Bu, o’z navbatida, oliy o’quv yurtlarida talabalarga saboq berayotgan mutaxasis- kadrlarning zamon bilan hamnafas bo’lishlariga, o’quv jarayoniga fanlar bo’yicha innovatsiyalar, shuningdek, ilg’or uslublarni keng joriy etishga zarur shart-sharoit yaratadi, shu bilan birga, kasb mahorati, pedagogik va ilmiy faoliyatini muttasil rivojlantirib borishini talab etadi.

“Psixologiya tarixi” fanidan ushbu namunaviy o‘quv dasturi O‘zbekiston-Finlandiya Pagogika instituti “Psixologiya” kafedrasida tayyorlangan. “Psixologiya tarixi” fan dasturi 60310300–Psixologiya yo’nalishi 4-bosqich talabalari uchun mo‘ljallangan.

O’quv dasturini tayyorlash davomida oliy ta’lim sifatini ta’minlash jarayonlarida ilg’or xorijiy tajribalarni o’rganib chiqqan holda oliy ta’lim tizimida fanning yutuqlari tatbiq etish yuzasidan mavzular ishlab chiqilgan.

O’quv fan dasturi fanning mazmuni, asosiy nazariy qism, amaliy mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar, mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar, fan o‘qitilishining natijalari, ta’lim texnologiyalari va metodlari, kreditni olish uchun talablar hamda foydalanilgan adabiyotlardan iborat.

Psixologiya kafedrasi tomonidan tayyorlangan mazkur o’quv dastur talab darajasida bajarilgan, uni pedagogik oliy ta’lim muassasasi 60310300-Psixologiya mutaxassisligi bo’yicha 4-bosqichiga mos deb hisoblayman.

O‘zbekiston-Finlandiya Pedagogika Instituti,Pedagogika va jismoniy madaniyat fakulteti Psixologiya kafedrasi mudiri **PhD. U.A.Butayeva**